

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat Kurum tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğini arz ederim.

Özgür CEYLAN
Çanakkale Milletvekili

Son günlerde Milli İstihbarat Akademisi (MİA) tarafından hazırlandığı söylenen Türkiye'nin güvenliğine ilişkin "12 Gün Savaşı ve Türkiye için Dersler" başlıklı raporun Bakanlar Kurulunda görüşüldüğü ve söz konusu raporda: "*Hava saldırılarına karşı uyarı ve alarm sistemleri tesisi edilmeli. Stratejik tesislere alçak hava savunma sistemlerine özel önem verilmeli. İsrail gelişmiş hava savunma sistemlerine rağmen hipersonik füzeleri engellemede tam başarılı değil. Türkiye balistik ve hipersonik füze konusunda yatırıma hız vermeli*" gibi başlıkların olduğu çeşitli basın yayın organlarında yer aldı. Yine aynı şekilde büyük şehirlerde ulaşımı kolay kitlesel sığınaklar yapılması yönünde Cumhurbaşkanı'nın Çevre ve Şehircilik Bakanlığı üzerinden TOKİ marifetiyle sığınak projesinin başlatılması talimatını verdiği de ifade edilmektedir.

İran-İsrail arasında yaşanan çatışma "sığınak" ve "sığınak delici mühimmatlar" konusunu yeniden gündeme taşımıştır. TOKİ'ye 81 ilde, metrelerce derinliğe varacak şekilde toplu sığınak inşası fikri; ülke nüfusu, jeolojik gerçeklikler, deprem riski, şehir planlaması ve çağdaş savunma konseptleriyle bağdaşmayan, **maliyeti ülkeyi yeniden inşa etmekle yarışacak** ölçekte bir mega projenin hangi tehdit değerlendirmeleri sonucu ortaya konduğu da gizemini korumaktadır.

Mevcut gelişmiş sığınak delici mühimmatlar ve CBRN (kimyasal-biyolojik-radyolojik-nükleer) tehditleri karşısında bu tür derin, kapalı ve kalabalık yapılar; **etkisiz kaldığı anda kitlesel can kaybı riskini büyüten** kapalı hacimlere dönüşebilme riski taşımaktadır. Bu yaklaşım; kaynakları hava savunma, erken uyarı, sivil hazırlık ve yaygın kentsel dayanıklılık yerine betona gömen bir tercihin ötesinde yapılacak sığınakların gerçek bir koruma sağlayıp sağlamayacağı bilimsel anlamda tartışmalıdır. Bu anlamda kamu güvenliği adına, karar alma süreci, bilimsel dayanaklar, maliyet-fayda analizi ve hukuki-mevzuat boyutunun şeffaf biçimde ortaya konması zorunludur.

Buna ilişkin olarak;

1. Türkiye Cumhuriyeti'nin, ülke genelinde toplu sığınak inşasına dair herhangi bir stratejik planı veya çalışması mevcut mudur? 81 ilde toplu sığınak inşasına dair resmî bir karar alınmış mıdır? Alındıysa bu karar hangi kurul/kurum raporlarına ve hangi tehdit senaryolarına dayanarak alınmıştır?
2. 81 ilde milyonlarca insanı kapsayacak toplu sığınak inşası için öngörülen yaklaşık maliyet nedir? Bu karar için yapılan maliyet-fayda analizi nedir? Türkiye'nin bütün kentlerinin yeniden inşası için öngörülen bütçelerle kıyaslandığında nasıl bir tablo ortaya çıkmaktadır? Ülkenin kıt kaynakları hava savunma/erken uyarı sistemleri ve sivil hazırlığa yönlendirilirse koruma etkisi ve maliyeti ne olurdu? Bu konuda bir çalışma

- yapılmış mıdır? Projenin toplam yatırım ve işletme maliyeti nedir? Hangi finansman modeli ile uygulanması planlanmaktadır?
3. Günümüzde kullanılan sığınak delici mühimmat teknolojileri göz önüne alındığında, yapılacak sığınakların fiilen vatandaşlarımızın güvenliğini sağlayacağına dair bilimsel ve teknik bir çalışma yapılmış mıdır?
 4. Toplu sığınak projelerinin, olası bir saldırı anında "korunak" işlevinden ziyade "kitlel risk" yaratabileceği ihtimali de Cumhurbaşkanlığı Kabinesinde değerlendirilmiş midir?
 5. Savunma ve halkın güvenliği için, sığınak inşası dışında daha etkin ve çağdaş hangi alternatif koruma yöntemleri üzerinde çalışmalar yürütülmektedir? Hava savunma sistemlerini geliştirerek (katmanlı hava savunması, erken uyarı/algılama, füze savunma, aktif-pasif korunma) ulusal güvenliğin sağlanması daha efektif bir çözüm değil midir? Bu sistemlere ayrılan mevcut ve öngörülen bütçeler nedir?
 6. Söz konusu karar alınırken merkezi, devasa ve derin yapılar yerine; dağıtık, küçük ölçekli, mahalle bazlı sığınak/korunak, güçlendirilmiş metro-otopark-altgeçit gibi uyarlanabilir çözümler değerlendirilmiş midir?
 7. Ülkemiz bina altı sığınak envanteri güncel midir? Envanter, kapasite ve erişilebilirlik verilerini kamuoyu ile paylaşabilir misiniz?
 8. Mevcut Sığınak Yönetmeliği ve ilgili mevzuat ne ölçüde uygulanmaktadır? Son 20 yılda hangi illerde kaç binanın sığınağı fiilen denetlenmiş, kaç yeterli/yetersiz bulunmuştur? Gerekli nitelikleri taşımadığı tespit edilenlere hangi idari yaptırımlar uygulanmıştır?
 9. Her il için zaman çizelgesi ve önceliklendirme nedir? Nihai durumda nüfusun yüzde kaç bu sığınaklardan kaç dakika içinde yararlanabilecektir?
 10. Bu projelerin inşası sırasında şehirlerde oluşacak trafik, gürültü, toz ve afet anında şantiye güvenliği riskleri nasıl yönetilecektir?
 11. Sığınak delici mühimmatlar ve ardışık darbe senaryolarına karşı, duvar/tonoz kalınlığı, sarsıntı ve şok dalgası dayanımı için kullanılan mühendislik standartları ne olacaktır? Bağımsız test/validasyon çalışmaları yapılmış mıdır? 100 metreyi aşan derinliklere nüfus eden mühimmatlar, yüksek yoğunluklu kimyasal-biyolojik ajanlar karşısında sığınakların filtre sistemleri hangi standarda göre seçilecektir? İnşasına başlandığı ifade edilen sığınaklarda hangi kriterler esas alınmıştır? Gelişen savaş teknolojisi karşısında doyum, baypas, filtre zehirlenmesi ve bakım riskleri nasıl bertaraf edilecektir? Sürekli enerji, havalandırma, su ve sanitasyon için yedekleme (UPS/jeneratör/akü) ömürleri ve sürdürülebilir lojistik ikmal planı nedir?
 12. Söz konusu proje dolayısıyla ortaya çıkacak milyonlarca ton hafriyat için plan nedir? Hangi sahalara taşınacaktır? ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi) süreçleri başlatılmış mıdır? Toprak, yeraltı suyu ve ekosistem etkileri için öngörülen telafi/rehabilitasyon planları nelerdir?
 13. Yerin yüzlerce metre altına inşa edilmesi öngörülen" sığınaklar için tespit edilen alanlar nerelerdir? Bu alanlarda jeolojik uygunluk (zemin, yeraltı suyu, fay hatları) ve deprem performansı için hangi bağımsız etütler yapılmıştır? Sonuçları nedir? Ben talimat verdim oldu bitti anlayışı ile mi süreç yönetilecektir?
 14. Olası alarm anında vatandaşların bu sığınaklara erişimi nasıl sağlanacaktır? Yaya/araç, toplu taşıma, engelli erişimi, gece-gündüz ve kötü hava senaryoları için kapasite hesapları yapılmış mıdır?